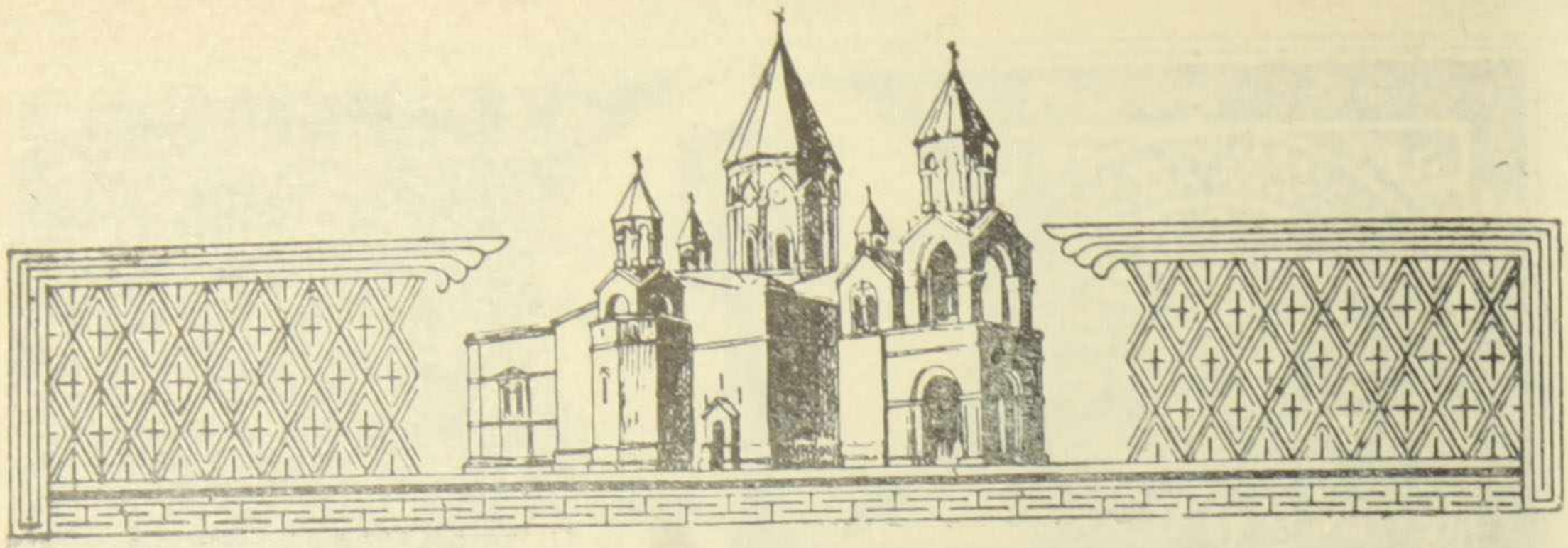

ԱՄԱՆՈՐԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒՄ

1993 թ. դեկտեմբերի 31-ն է: Մի քանի ժամից կհնչի այս տարվա ավարտն ազդարարող վերջին զանգը: Մարդկության պատմությունը կթևակոխի նոր տարեշրջան՝ բազում անհայտներով և սպասումներով, հույսերով, ակնկալիքներով: Այսպիսի խորհրդածություններով Մայր Աթոռիս միաբանությունը և ուսանողությունը, միախմբված Վեհափառ Հայրապետի օրհնության ներքո, հավաքվել էր հրաժեշտ տալու անցնող տարվան և նոր իղձերով ու եռանդով դիմավորելու նոր տարին: Հիրավի այս խանդավառությամբ միասնաբար առ Աստված հղված Տերունական աղոթքից հետո հնչում են Հայաստանի Հանրապետության Օրհներգը և հոգևոր ճեմարանի քայլերգը, որից հետո Դ լսարանի սան Գեղամ Մարտիրոսյանը Ս. Գրիգոր Նարեկացու «Մատեան ողբերգութեան» աղոթագրքից ընտրված աղոթքով, Նարեկի Սուրբի միջոցով աղոթում է Բարձրյալին Երկրիս խաղաղության և անսասանության համար՝ մի պահ ներկաներին հաղորդակից դարձնելով համամարդկային ցավերով ապրող Եռամեծար ճգնակյացի տվայտանքներին:

Այնուհետև հանդիսավոր երեկոյի բացման ու շնորհավորանքի խոսքով հանդես է գալիս հոգևոր ճեմարանի տեսուչ գերշ. Տ. Անանիա եպս. Արաբաջյանը.

«Վեհափառ Տեր,

Գերաշնորհ, հոգեշնորհ և արժանապատիվ հայրեր,

Սիրելի սաներ,

Խորհրդավոր պահ է այժմ մեզ բոլորիս համար: Հավաքվել ենք մեկտեղ՝ ավանդաբար հրաժեշտ տալու անցնող տարուն և սպասումով ու հույսով լի դիմավորելու գալիքը՝ եկող արշալույսը:

Սովորաբար այդպիսի պահը մեր մեջ արթնացնում է պատասխանատվության զգացում: Այն ստիպում է մեզ մի ակնթարթ ինքնամփոփվել և հաշիվ տալ անցած օրերի համար:

Իսկ նրանք, այդ օրերը, իրենց բնույթով զանազան են: Հույսեր կան նրանցում, սպասումի օրեր, մեռնող երազներ և, ի վերջո՝ ուրախություն:

ՏԱՂ ԶՐՕՐՀՆԵԱՅ

Ասօր ձայնն հայրական
Յերկնից իջեալ հանոյական
Սիրեցելոյ Որդւոյն վկայ
Այ, յորդորէ, գետ յորդորէ,
Գետ Յորդանան:
Յորդորական ձայնիւ երգէր
Մեծ Կարապետն Յովհաննէս:

Այսօր Սուրբ Հոգին իջեալ,
Աղաւնակերպ եւ նիւթեղէն,
Հրեղէն լեզուօք յայտնեալ ի քեզ
Այ, յորդորէ, գետ յորդորէ,
Գետ Յորդանան:

Այսօր Կարապետն Յովհաննէս
Խայտար, ցնծայր տեսնելով
զԱստուածորդին իջմամբ ի ջուր,
Այ, յորդորէ, գետ յորդորէ,
Գետ Յորդանան:

Գաղտնիք չէ այսօր ամեն մի հայի համար, որ մեր հույսի և ուրախության ակնկալությունները կարևոր չափով շղթայված են մեր հայրենիքի, մեր ժողովրդի հետ:

Այսօր ամեն մի անձնավորություն, անկախ տարիքից և սեռից, գիտակցաբար թե մեքենայորեն, դարձել է արձագանքողը Մայր Հայաստանի սրտի, նրա զարկերակի:

Եվ ինչպես չարձագանքես, երբ հոգուդ մեջ ծառս է լինում անարդարության և բիրտ ուժի դեմ պայքարելու մի արդար զգացում: Արդեն քանիերորդ տարին է, որ մեր գիշատիչ հարևանը չի կարողանում առարկայորեն հասկանալ ու ընդունել այն պարզ ճշմարտությունը, որ Արցախ աշխարհը իր բերանի պատառը չէ, որ այն ազատ է տնօրինելու իր ժողովրդի՝ մայրերի ու մանուկների ապագան, որ թոչող ու ուժեղ արծիվը չի կարող իր գարշապարի վրա սողացող սողունի բաժինը դառնալ: Երկինքն է նրա բնակության վայրը ու հայրենի բարձր լեռները:

Երևի այդ բոլորը հասկանալու համար ժամանակ է պետք ու պաշտպանվող բռունցք:

Թող Աստված համբերություն տա մեր չարչարակիր ժողովրդին: Իսկ մինչ այդ թշնամին շարունակում է իր վայրենի ու անմարդկային ավերները ոչ միայն Արցախի, այլ նաև՝ Հայաստանի հանդեպ:

Վեհափառ Տեր, քաղաքականությունը՝ քաղաքականություն, իսկ մեր հոգևոր ճեմարանի հարկից ներս կյանքը շարունակվում է:

Այս տարի, ի հակադրություն անցյալ ձմեռների, հոգևոր ճեմարանի դասերը ընթացան սովորականի նման և չընդհատվեցին: Ուրախություն ունեցանք նաև այս դեկտեմբերի 25-ին Մայր Աթոռի միաբանության շարքերը համալրելու ևս 10 շնորհալի սարկավագներով: Ճեմարանի ավարտական Զ լսարանի սաները արդեն աշխատում են իրենց ավարտաճառերի վրա: Ճեմարանի հարկից ներս խաղաղ, սովորական ուսումնական առօրյա է: Այդ են վկայում մեր ուսանողների տոնական տրամադրությունը և հուզումը: Չէ որ եկել ենք շնորհավորելու Ձերդ Վեհափառության նոր՝ 1994 տարին և գալիք Ս. Ծնունդը:

Եվ ոչ միայն շնորհավորելու, այլև մաղթելու Ձեզ, սիրելի Վեհափառ, երկար ու արևշատ տարիներ: Ձեր կյանքը, նրա երկարատևությունը հայ ժողովրդի անմահության լավագույն խորհրդանիշն է: Հայ ժողովուրդը մի տեսակ սովորել է Ձեր անձի մեջ տեսնելու իր ապրելու տենչը, ողջունելու կյանքի հաղթանակը սև մահի դեմ:

Ուստի թույլ տվեք, Վեհափառ Հայր, մեկ անգամ ևս ի սրտե, հանուն այստեղ հավաքված Մայր Աթոռի միաբանության, հոգևոր ճեմարանի դասախոսական կազմի և ուսանողության, շնորհավորել Ձեր Նոր տարին և հայցել Ձերդ Սրբության շնորհաբեր օրհնությունը:

Շնորհավոր Նոր տարի»:

Տեսուչ սրբազան հոր խոսքից հետո հոգևոր ճեմարանի սաները աղոթական տրամադրությամբ կատարեցին Աստվածամոր բարեխոսությունը հայցող «Զանձառելի լուսոյ մայր» մեծացուցե շարականը: Ապա Ա լսարանի սան Սամվել Թորոսյանն արտասանում է իր հեղինակած «Իմ ժողովրդին» բանաստեղծություն-հրավերը:

Այնուհետև ճեմարանի ուսանողությունը, կատարելով Ղ. Ալիշանի «Պլպուլն Ավարայրի» երգը, ներկաներին կարծես հրավիրում է Վարդանանց հիշատակումով գլուխ խոնարհել Հայաստանի սահմաններում և Ար-

ցախ աշխարհում կռվող և նահատակվող մերօրյա Վարդանների, Ղևոնդ երեցների, Արտակների, Խորենների և մյուս հերոսների առջև, նաև ուխտել ամբողջ տարին անցկացնել Վարդանանց նվիրումով և պայքարով՝ պայքար ի փառս մեր հայրենիքի և ժողովրդի:

Հանուն ուսանողության Վեհափառ Հայրապետին և ներկաներին ուղղված շնորհավորական խոսքով հանդես է գալիս Զ լսարանի սան բարեշնորհ Վազգեն սրկ. Գալստյանը.

«Վեհափառ Տեր,

Գերաշնորհ սրբազան հայրեր, հոգեշնորհ և արժանապատիվ հայրեր, բարեշնորհ սարկավագ եղբայրներ, սիրելի սաներ և ներկաներ:

Ամեն մեկ իմաստավորված վայրկյան հավիտենականություն է, իսկ հավիտենականությունն այլ բան չէ, եթե ոչ այսպիսի վայրկյաններում ամփոփված անսահմանություն: Աստուծո արարչության թագն ու պսակը հանդիսացող մարդը, բանականության թելադրանքով փորձել է սանձել և զբաղեցնել իր իշխանությանը չենթարկվող ժամանակը և հավիտենականությունը, սակայն ժամանակը մնացել է անփոփոխ՝ անընդհատ իր տիրակալության ներքո թրծելով, հղկելով և զարգացնելով մարդու մտածմունքը, աշխարհընկալումը և աշխարհայացքը: Ճարահատյալ մարդը պարտադրված է եղել քայլելու ժամանակին զուգընթաց՝ ուժերի գերլարումով կերտելով գեղեցիկը, լավը, բարին, և այսպիսով ժամանակը ծառա դարձնել հոգու հավերժությանը: Եվ մարդկային հոգու փայլեցրած յուրաքանչյուր գեղեցիկ վայրկյան մի աքանչելի պահ է ժամանակն ու կարգավորությունը սահմանող և դրանք Իր ամենազոր Աջով կառավարող Բարձրյալի շենշող անդաստանում: Մի քանի վայրկյաններ ևս, և կլսվի երկրագնդի այս տարեշրջանի ի վերուստ սահմանված քայլքի սթափեցնող վերջին դոփյունը:

Մենք, որ կոչված ենք ազատության և մեր ուսերին ենք կրում մեր հայրերի Աստուծո և մաքառող ժողովրդի դժվարին, բայց սրբացնող լուծը, խորհրդածելով այս պահին հարց ենք տալիս ինքներս մեզ «արդյո՞ք կարողացանք և կկարողանանք մի աննշան ծեփ ավելացնել այս հսկայական և անհասանելի շինարարությանը, որ կատարել են մեր հայրերը՝ Մայր Եկեղեցու և Հայրենիքի սրբազան սպասավորները: Եվ փորձելով պատասխան գտնել այս հարցին, սաղմոսերգուի խոսքերով մեր հոգու շրթունքների բարբառում են միայն. «Տեսեր, Տէր, և մի լռեր, Տէր, մի ի բացեայ առներ յինէն»:

Վեհափառ Տեր, հանուն հոգևոր ճեմարանի ուսանողության թույլ տվեք շնորհավորել Ձերդ Սրբության Նոր տարին և այս պատեհ առիթով վստահեցնել, որ մենք լավ ենք գիտակցում և պատկերացնում մեր Եկեղեցու առաքելությունը հայ ժողովրդի հոգեկան, իմացական և բարոյական կյանքից ներս և, իբրև ապագայի հոգևորականներ և Քրիստոսի զինվորներ, Ձերդ Վեհափառության հայրական խոսքի ներքո պատրաստակամ և վճռական ենք խոնարհաբար ծառայելու Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցուն Տեր Հիսուս Քրիստոսի անպարփակ սիրով և անընկճելիության խորհրդանիշ արցախյան կամքով:

Վեհափառ Տեր, հավատացած եղեք. մեզ համար ներշնչանքի և ոգևորության աղբյուր է այն հանգամանքը, որ Ձերդ Սրբությունը նույնիսկ հիվանդության և ֆիզիկական տկարության պահերին երբեք չթուլացրեց զգոնությունը, կորովը և բծախնդրությունը՝ ղեկավարելու և պայքարելու Հայ Եկեղեցու և ժողովրդի կյանքը խաթարող բոլոր զեղծումների և շեղումնե-

րի դեմ՝ առարկայացնելով և շոշափելի դարձնելով տերունական այն պատգամը, ըստ որի՝ «Հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց»:

Հոգևոր ճեմարանի ուսանողությունը անցնող տարի հայ ժողովրդի կյանքում տեղի ունեցող քաղաքական և տնտեսական փոթորկահույզ իրադարձությունների վկան եղավ: Եվ հենց այս պայմաններում առավել թրծվեցին և խարկվեցին մեր հոգիները, առավել ամրապնդվեց մեր գիտակցության մեջ նվիրաբերվելու, ընծայվելու և զոհողության ոգին երեք սրբազան ճշմարտությունների և սկզբունքների համար. ԱՍՏՎԱԾ, ԱԶԳ ՀԱՅՐԵՆԻՔ: Այս երեք սրբազնասուրբ բառերն են գրված մեր պատմության ծննդյան վկայականում՝ նվիրագործված Ս. Գրիգոր Լուսավորչով, Ս. Մեսրոպ Մաշտոցով և այսօրվա Արցախ աշխարհի մարտնչող ժողովրդի անտեղիտալի պայքարով: Այսպես են ապրել մեր հայրերը, այսպես պետք է ապրենք նաև մենք:

Սիրելի միաբան եղբայրներ, թույլ տվեք հոգևոր ճեմարանի անունից շնորհավորանքի և երախտիքի խոսքեր ուղղել նաև ձեզ, որ ձեր բարի և հոգենորոգ պատգամներով, խորհուրդներով և գործով ցույց տվեցիք մեզ այն ճանապարհը, որով պարտավոր է քայլել ամեն մի հայ եկեղեցական՝ հավատարիմ տիրավանդ հրամանին. «Եւ որ կամիցի ի ձէնջ առաջի լինել՝ եղիցի ձեր ծառայ: Որպէս Որդի Մարդոյ ոչ եկն պաշտօն առնուլ, այլ պաշտել և տալ զանձն իւր փրկանս փոխանակ բազմաց»:

Որդիական պարտականության զգացումով շնորհավորում ենք ճեմարանի տեսչությանը և դասախոսական կազմին, որոնք ջանադիր աշխատանքով լցրեցին մեր հոգիների դատարկ ծալքերը:

Վեհափառ Տեր, կրկին անգամ հանուն ճեմարանի ուսանողության շնորհավորելով Ձերդ Սրբության Նոր տարին, մաղթում ենք Ձեզ քաջառողջ կյանք, և որ գալիք՝ 1994 թվականը լինի Ձերդ Սրբության նոր ձեռնարկումների և իղձերի իրականացման տարի, որոնցով Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին կկարողանա կերտել Նոր Արշալույս»:

Բարեշնորհ սարկավագի խոսքից հետո, Ե լսարանի սան Հովհաննես Մարտիրոսյանն արտասանում է Պ. Սևակի «Հայաստան» բանաստեղծությունը:

Ավանդական «կաղանդչեքերից» ու «վիճակահանությունից» հետո, ուսանողությունը հնչեցրեց «Լուռ գիշեր» և «Տէր կեցո» երգերը, վերջինս՝ Ե լսարանի սան բարեշնորհ Գրիգոր սրկ. Ուզունյանի մենակատարմամբ:

Այնուհետև ներկաներին տարեմուտի իր օրհնության և շնորհավորանքի խոսքն է ուղղում Վեհափառ Հայրապետը.

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՔԸ ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԵՍԻՆ

Սիրելի միաբանակից եղբայրներ, հոգևոր եղբայրներ և ուսանողներ, դասախոսներ և ներկաներ,

Ճիշտն ասած այսօր, երկու ժամ առաջ, երբ Վեհարանում էի և պատրաստվում էի գալ այստեղ, ձեր մեջ, մի քիչ անտրամադիր էի և կարծում եմ, բացատրելի է այդ ձեզ համար: Անտրամադիր էի՝ նկատի ունենալով մեր երկրի, մեր ժողովրդի այսօրվա տագնապյալ վիճակը, ծանր վիճակը նույնիսկ, սակայն, գալով ձեր մեջ, այս ուրախ մթնոլորտի մեջ, այս կամարների տակ, լսելով ձեր երգերը, ձեր արտասանությունները, ձեր ողջույնի խոսքերը, իմ տրամադրությունը փոխվեց, և դարձա ավելի լավատես և ավելի հույսով լցված դեպի մեր ժողովրդի ապագան: Եվ հատկապես գոհ մնացի այսօրվա հանդեսի ծրագրի կատարումից: Եթե չեմ սխալվում, այս վերջին քառասուն տարիների ընթացքում ամենալավ Նոր տարու ծրագիրն էր:

Նախ երգերը. առաջին անգամը լինելով, երգերը կատարվեցին երկձայնով, շնորհավորում եմ տեսչությունը և հատկապես երաժշտության ղեկավարը: Սա նորություն էր և փոքրիկ նվաճում և պիտի ցանկամ, որ հետայսու նույնպես երգերը, խմբերգերը լինեն երկձայն: Ես կարծում եմ, Նարեկացու այդ հատվածը, որ արտասանվեց, շատ նշանակալից էր մեր օրերի համար: Նաև արտասանված խոսքերը տեսչի՝ Անանիա սրբազանի շատ բովանդակալից էր և իմաստալից: Երրորդ՝ Վազգեն սարկավագի ուղերձը— խոսքը շատ հաջող էր, և չորրորդ՝ այն արտասանությունը, որ ուսանողը կատարեց՝ իր անձնական ստեղծագործությունը, նույնպես շնորհավորելի է:

Շատ գոհ եմ, որ գտնվում եմ այստեղ հիմա և աղոթում եմ առ Աստված, որ մի քանի տարի ևս առիթը ունենամ ձեր մեջ լինելու Նոր տարվա առիթով:

Մի քանի խորհրդածություն փորձում եմ ես ունենալ այս պահին: Դուք գիտեք բոլորդ աշխարհագրությունից, որ մեր երկրագունդը մեկ տարվա ընթացքում արևի շուրջ մի պտույտ է կատարում: Բայց արևի շուրջ պտույտ են կատարում նաև մյուս արբանյակները՝ առաջինը, ամենամոտը Մերկուրը է, երկրորդը՝ Վենուսը, երրորդ տեղը գրավում է մեր երկրագունդը, չորրորդ տեղը գրավում է Մարսը, Մարսից հետո գալիս է Յուպիտերը, Ուրանոս և այլն: Այս ամենը կազմում են արեգակնային սիստեմը կամ մեր արեգակնային դրությունը: Միլիոնավոր տարիներից ի վեր այս երկնային մարմինները կատարում են այս շարժումները անթերի կերպով, ճշգրիտ կերպով, անշփոթ կերպով, կատարյալ ներդաշնակությամբ, տիեզերական ընդհանուր ներդաշնակության տարածքի մեջ: Ասում եմ այսպես, որովհետև այս անծայրածիր աստվածաստեղծ հոյակապ տիեզերքում կան բազմաթիվ արեգակներ, հարյուրավոր արեգակներ, ճիշտ մեր արեգակնային սիստեմի նման: Ամեն մի արեգակի շուրջը պտտվում են արբանյակներ, երկնային մարմիններ: Մի պահ պատկերացնում եք, տիեզերքի ամբողջ այս բազմահազար երկնային մարմինները, արեգակները և մոլորակները տիեզերքում բոլորը շարժման մեջ: Ոչ մեկը ոչ մի րոպե կանգ չի առնում, տևապես շարժվում են և այդ ընդհանուր համատիեզերական շարժումների մեջ ոչ մի խախտում չի կատարվում, ներդաշնակությունը պահպանվում է: Եվ մտածել, որ արդյո՞ք այս տիեզերական ներդաշնակությունը պատահական երե-

վույթ է, արդյո՞ք հեղինակ չունի: Կարո՞ղ էր հեղինակ չունենալ: Անշուշտ՝ ո՛չ: Եվ կարծում եմ, որ մենք՝ քրիստոնյաներս, եթե հավատում ենք Աստուծո, ահա ապացույցը այդ տիեզերական ներդաշնակությունն է աստվածային տնօրինության հրաշագործ: Բայց երբ խոսում ենք հիմա Նոր տարվա սեմին տիեզերական ներդաշնակության մասին, մի պահ եկեք մեր հայացքը դարձնենք դեպի մեր երկրագունդը, որտեղ կա՞ արդյոք նույն ներդաշնակությունը, կա՞ արդյոք, մարդկային աշխարհում կյանքի մակարդակի վրա նույն ներդաշնակությունը, ինչ որ կա տիեզերքի մեջ ամբողջ: Պարզ է, որ չկա, դժբախտաբար: Եվ Աստված նկատեց այդ թերությունը: Վաղուց տեսնելով աշխարհի վրա մարդկանց չարությունները, ներքին թշնամությունները, արյունահեղ գործարքները, պատերազմները, դուք գիտեք, Աստված ջրհեղեղով բնաջինջ արեց ամբողջ մարդկությունը և մեկին ազատեց, որ արդար, ազնիվ մարդ էր իր ընտանիքով, այն հույսով, որ ոչնչանալով ամբողջ մարդկությունը, սակայն հետո, տապանից դուրս գալով, Նոյ Նահապետը պիտի սկսի նոր մարդկության սկզբնավորումը: Այդպես ալ եղավ: Անցան դարեր, և Նոյ Նահապետի հաջորդները շարունակեցին կյանքն այս աշխարհի վրա: Դժբախտաբար, սակայն նույն մեղքերը, նույն չարիքները, նույն թերությունները երևան եկան: Լավ գործերի կողքին նաև վատ գործեր: Ահա մի երևույթ, որ մեզ հրավիրում է խորհրդածել մարդկային կյանքի իմաստի և ճանապարհի մասին: Բայց Աստված չհուսահատվեց, և 2000 տարի առաջ իր Որդին ուղարկեց, որպեսզի այս անգամ կերպարանափոխումը, բարեփոխումը մարդկային ցեղի լինի մարդ անհատի միջոցով. Հիսուս եկավ այդ պատգամը բերելու բոլոր ապրող մարդկանց անձնապես: Մենք մինչև հիմա այդ վիճակի մեջ ենք գտնվում՝ Հիսուսի պատվիրանների լույսի տակ. մեր՝ քրիստոնյաներիս առաքելությունն է, հատկապես մեզ՝ հոգևորականներիս, պայքարել մեր կյանքի շրջանակից ներս՝ հաղթանակելու համար բարին, ազնիվը, արդարը և գեղեցիկը և պարտության մատնել այն, ինչ որ չարիք է և հանցագործություն, և՛ ոճիր, և՛ արծաթասիրություն: Ահա մեր առջև դրված հարցը: Հոգևորական լինել երբեմն դուք մոռանում եք բուն իմաստը: Կարծում եք, որ սովորական զբաղմունք է՝ ժամերգություններ կամ ծիսակատարություններ կատարելով: Մինչդեռ իսկական մեր առաքելությունը մեր ժողովրդի զավակների հոգիները վերափոխելն է, որպեսզի նրանք վերածնյալ քրիստոնյաներ դառնան՝ հավատարիմ, իրատես հավատարիմ Քրիստոսի Ավետարանին, և այդ ձևով իրականանա նաև մարդկային աշխարհի մեջ տիեզերական ներդաշնակության հրաշքը: Դժբախտաբար մեր կյանքը, սակայն, հակասությունների ճանապարհով է գնում, և հենց մենք՝ հայերս, այս վերջին չորս-հինգ տարիների ընթացքում մի անգամ ևս հաստատեցինք, որ մեր աշխարհը տակավին մնում է անարդար աշխարհ, և իմ մտքիս առջև գալիս է մեր աքանչելի արցախյան աշխարհը: Ի՞նչ պատահեց, ինչո՞ւ այսքան արյունահեղություն, որ շարունակվում է մինչև հիմա, ինչո՞ւ այսքան ժողովներ արևմուտքում, որոնք չեն պաշտպանում մեզ: Վերջիվերջո ի՞նչ ուզեցին մեր դարաբաղցի բիչ ժողովրդի, ադրբեջանցիներին, ոչ մի ծանր խոսք չասացին նրանց հասցեին, մեկ բան խնդրեցին և ապասեցին, որ հարգվի իրենց իրավունքը՝ ապրելու իրենց ազատ կամքով: Այս ազգային ինքնորոշման իրավունքի սկզբունքի հիման վրա, որ միջազգայնորեն վավերացված է և հռչակված: Ղարաբաղցի հայերը ժողով գումարեցին և այսպիսի խաղաղ, հանգիստ,

համերաշխ որոշում մը տվեցին և ի՞նչ հաջորդեց անմիջապես: Անմիջապես հաջորդեց ադրբեջանցիների կազմակերպած Սումգայիթի կոտորածը: Այս եղավ պատասխանը խաղաղասեր, բարեպաշտ արցախյան ժողովրդի: Եվ մնացածը դուք գիտեք, որ շարունակվում է մինչև այսօր: Ահա թե ինչու, ես հոգեկան տառապանքով ակնկալում եմ, որ Աստված իր երեսը մեզ դարձնի և իր տիեզերական խաղաղության շնորհը բաշխի մեզ, մեր ազգին և այս 1994 թվականի ընթացքում վերջ գտնեն մեր ժողովրդի զրկանքները և տառապանքները և հաղթանակի արդարությունը, խաղաղությունը, համերաշխությունը, ներդաշնակությունը: Ահա իմ սրտից բխած մաղթանքը այսօր և կուզեի, որ դուք՝ բոլորդ, միանաք իմ աղոթքի հետ և ձեր ձայնը բարձրացնեք դեպի երկինք՝ վասն ազատության, վասն արդարության ազգիս հայոց:

Ամանորյա ուրախ երեկոն ավարտվեց Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով և խմբովին երգված «Հայր մեր»-ով:

Կեսգիշերին Մայր տաճարի զանգերի խորհրդավոր ղողանջներն ազդարարում են հին տարվա ավարտը և Նոր՝ 1994 թվականի գալուստը: